

Helsinkiläisnuorten polykielisyys - Miten kaupungin(osan) monikielistyminen näkyy kielellisissä tyyleissä?

Heini Lehtonen
heini.lehtonen@helsinki.fi
University of Helsinki

Esityksen rakenne

- Taustaa
- Perustiedot omasta tutkimuksesta
- Pohjoismaista ja eurooppalaista monietnisen nuorisokielen tutkimusta
- Joitakin teoreettisia käsitteitä
- Kaksi "ilmiötä"
  - *wallahi, mä vannon ja mä lupaan*
    - Kielikontaktissa ja kieleilyssä
    - Vuorovaikutuksen episteemisinä ja performatiivisina resursseina
    - Sosiaalisena indeksinä
  - *tyylitelty "huono suomi"* ja sen rekisteriytymisprosessi

Suomen ja Helsingin monikielisyys ja monietnisyys

Väestö 31.12.2010 5 375 276			
Kansalaisuus Suomen 5 207 322		Kansalaisuus ulkomaan 167 954	
Syntymämaa Suomi 5 109 984	Syntymämaa ulkomaat 97 338	Syntymämaa Suomi 17 157	Syntymämaa ulkomaat 150 797
Äidinkieli suomi 4 809 700 ruotsi 279 232 saame 1 768 yht. 5 090 700	Äidinkieli suomi 40 134 ruotsi 7 002 saame 48 yht. 47 184	Äidinkieli suomi 4 828 ruotsi 1 467 saame 4 yht. 6 299	Äidinkieli muu kieli 144 092
Äidinkieli muu kieli 19 284	Äidinkieli muu kieli 50 154	Äidinkieli muu kieli 10 858	Äidinkieli suomi 3 241 ruotsi 3 452 saame 12 yht. 6 705

Lähde: Väestörakenne 2010, Tilastokeskus

Vuosi	2011	2010	2009
Väkiluku	588 549	583 350	576 632
Naisia	53,0%	53,1%	53,3%
Miehiä	47,0%	46,9%	46,7%
Suomenkieliset	83,2%	83,7%	84,3%
Ruotsinkieliset	6,0%	6,1%	6,1%
Muunkieliset	10,8%	10,2%	9,6%
Ulkomaan kansalaiset	7,6%	7,2%	6,7

http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/Helsinki-tietoa+ja-linkkej_

Perustiedot omasta tutkimuksesta

(1)

- "Nuorten kielelliset resurssit ja tyyli monietnisessä Helsingissä" tai "Kieleilyä. Nuorten kielelliset resurssit ja kielen sosiaalinen indeksikaalisuus monietnisessä Helsingissä"
- Osa Suomen kielen, suom.-ugr. ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitoksen ja Kotuksen yhteishanketta "Helsingin suomea" (johtaja prof. Marja-Leena Sorjonen)
- Metodit ja teoreettinen tausta: vuorovaikutussosiolingvistiikka ja lingvistinen etnografia, sosiaalisen indeksisyyden teoria.
- Aineisto kerätty vuosien 2006–2009 aikana kahdesta monikielisestä ja -kulttuurisesta itähelsinkiläisestä yläkoulusta: 1) kenttämuistiinpanot ja -päiväkirja (n. 120 sivua), 2) 38 nuoren nauhoitetut etnografiset haastattelut, 3) 9 nuoren vuorovaikutustilanteiden nauhoitukset kannettavalla nauhurilla 1–2 koulupäivänä 2–6 h päivässä, 4) muut ääni- ja videonauhoitukset sekä 4) ns. retrospektiiviset haastattelut
- Tutkittavat puhuvat yhteensä 16:ta eri äidinkieltä, myös suomea.

Perustiedot omasta tutkimuksesta

(2)

- Tutkimusongelmat:
  - Miten kielellisestä resurssista tulee sosiaalinen indeksi?
  - Miten (kielelliset) tyylit syntyvät toimintayhteisön vuorovaikutuksessa?
  - Kuinka kielen 'omistajuutta' ja 'toiseutta' suhteessa kieleen rakennetaan ja miten niistä neuvotellaan?

Millaista monikielisyttä?

- Tyttö 1:
  - Syntyperäinen helsinkiläinen.
  - Kotikieli somali, koulukieli suomi, kavereiden kanssa suomea ja somalia.
  - Huom. Suomessa puhutaan eri somalin murteita; tyypillinen maahanmuuttajakielen tilanne.
- Tyttö 2:
  - Tullut Suomeen alakouluikäisenä Keniasta; isä asuu Keniassa.
  - Kotikielet englanti, swahili ja suomi, koulukieli suomi, kavereiden kanssa suomea, ymmärtää ja käyttää somalin sanoja.
- Tyttö 3:
  - Muuttanut lapsena Irakista Turkkiin ja kouluikäisenä Turkista Pohjois-Suomeen, josta vuoden päästä Helsinkiin.
  - Kotikielet kurdin sorani ja arabia, oppinut Turkissa turkkia ja persiaa (ystäväperheeltä), koulukieli suomi, kavereiden kanssa kurdia, turkkia, suomea, ymmärtää ja käyttää myös ainakin venäjän sanoja.
- Poika 1:
  - Syntynyt Itä-Suomessa, muuttanut lapsena Helsinkiin.
  - Kotikielet albaani ("kosovo") ja suomi (?), koulukieli suomi, kavereiden kanssa (enimmäkseen?) suomea, osaa ja käyttää ainakin somalin sanoja.
- Poika 2:
  - Syntynyt Kroatiaassa, muuttanut lapsena Itä-Suomeen ja kouluikäisenä Helsinkiin
  - Kotikielet kroaatti ja suomi (?), koulukieli suomi, kavereiden kanssa enimmäkseen suomea
- Tyttö 4:
  - Muuttanut kouluikäisenä Turkista Skandinaviaan ja lopulta Suomeen.
  - Kotikieli turkki, oppinut yhtä skandinaavista kieltä toisessa Pohjoismaassa asuessaan, koulukieli suomi, ystävien kanssa (enimmäkseen?) suomea, osaa ja käyttää ainakin somalin ja venäjän sanoja.
- Transnationaalisuus: monilla maahanmuuttajaperheillä sukulaisia eri Euroopan maissa ja eri mantereilla; kontakteja Amerikkaan, Englantiin, Pohjoismaihin, Saksaan, Hollantiin.

Rinkebysvenskan ja Ulla-Britt Kotsinas

- Monietnistien lähiöiden nuorten uudenlainen puhetapa nousi 1980-luvulla Ruotsissa huomion kohteeksi.
- Ensimmäinen sosiolingvisti, joka tarttui ilmiöön, oli Ulla-Britt Kotsinas.
- Kotsinas osoitti, että nuoret ovat tietoisia omasta puhetavastaan, kutsuvat sitä rinkebynruotsiksi ja pystyvät vaihtamaan koodia standardiruotsin ja rinkebynruotsin välillä.
- Dialektologinen näkökulma, yhteiskunnallinen sanoma: rinkebynruotsi ei ole huonosti opittua ruotsia tai oppijankieltä, vaan tietyn alueen ja tiettyjen ihmisten varieteetti, uusi murre.

Skandinaavinen monietniseen kaupunkinuorisoon keskittynyt sosiolingvistiikka (esimerkkejä)

- Ruotsi:
  - mm. Ellen Bijvoet, Kari Fraurud: Lisää tutkimusta monietnisestä nuorisokielestä (multietnisk ungdomspråk) eri kaupungeissa eri metodein.
- Tanska:
  - *Polylingual languaging*
  - Kööpenhaminassa monipuolisia projekteja, usein koululaisten parissa:
    - Normann Jørgensen
    - Pia Quist (*multietnolekti*)
    - Marie Maegaard
    - Lian Malai Madsen
    - Janus S. Møller
- Norja:
  - Upus (Linguistic development in urban environments)
    - Bente Ailin Svendsen
    - Finn Aarsaether
    - Tori Opsahl
    - Unn Røyneland
    - Invil Nistov
- Suomi
  - Heini Lehtonen 2004, 2006a, 2006b, 2008, 2009, 2011: maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisnuorten puhesuomen variaatio ja monikielisyyden ilmiöt, nuorten tyylit vuorovaikutuksessa
  - Ninni Lankinen 2010: monietnisen tyttöryhmän vuorovaikutus
  - Liisa Raevaara: kategorisointi ym. vuorovaikutuksessa itähelsinkiläisellä nuorisotalolla
  - Mia Halonen: 6-luokkalaisten helsinkiläisten (myös maahanmuuttajataustaisten) kirjalliset käytänteet ym.

Anglosaksinen monikieliseen kaupunkinuorisoon keskittynyt sosiolingvistiikka (esimerkkejä)

- Saksa: mm.
  - Inken Keim: lingvistinen etnografia saksanturkkilaisen "powergirls"-tyttöryhmän kanssa
  - Heike Wiese: kieliopillinen näkökulma "kiezdeutschtiin"
  - Peter Auer: tutkimusta esim. turkin spontaanioppimisesta Hampurissa
  - Margret Selting: prosodia ja vuorovaikutus
- Iso-Britannia:
  - Roger Hewitt: *White talk, black talk*
  - Ben Rampton: kielenylitys (language crossing) ja tyyllilliset käytänteet brittikaupungeissa
- Hollanti: mm. René Appel, Rob Schoonen

Joitakin teoreettisia käsitteitä

- **Kielellinen resurssi**
  - Resurssi on (paikallista ja sosiaalista) merkitystä kantava ja luova kielellinen mahdollisuus, jota puhujat voivat aktiivisesti käyttää tietynlaisen persoonan luomiseen ja itsen asemointiin (Quist 2005: 204-205).
  - Resurssi vs. variaabeli (vrt. Quist mp.): Resurssi voi olla mitä tahansa paikallisesti merkittävää, kun taas kvantitatiivisen variaationalyysin tutkimuksen kohteena usein tiettyjen, ennalta määriteltyjen (Suomessa pääasiassa äänne- ja muotoipiirteiden) variaatio (variaabelit). Vrt. Eckert (2005): "All variation has a potential to take on meaning".
- **tyyli vs. varieteetti**
  - holistinen, monitahoinen ilmiö (kielellinen tyyli osa laajempaa sosiaalista tyyliä) (ks. esim. Auer 2007: 11-)
  - fokuksessa kielellinen toiminta, ei kielellinen "olio" (vrt. *varieteetti, lekti*) (Eckert 2005; Quist 2008): "- - style (like language) is not a *thing* but *practice*" (Eckert mas. 24)
  - Agha (2007): *co-occurrence style, enregistered style*
- **Rekisteri ja rekisteriytyminen (Agha 2007)**
  - *Enregistration* (s. 55): "processes whereby diverse behavioral signs (whether linguistic, non-linguistic, or both) are functionally reanalyzed as cultural models of action, as behaviors capable of indexing stereotypic characteristics of incumbents of particular interactional roles, and of relations among them."
  - *Register (of discourse)* (s. 81): "a cultural model of action a) which links speech repertoires to stereotypic indexical values, b) is performable through utterances, c) is recognized by a sociohistorical population."
- **Sosiaalinen indeksikaalisuus (Agha 2007: 14):** "the contextual features indexed by speech and accompanying signs are understood as attributes of, or relationships between, social persons."
- **Miksei monikielisyys kelpaa?**
  - Plurilingvaalisuus
  - Kieleily (*polylinguaging*, Jørgensen ym.)
  - Metrokielisyys (*metrolinguism*, Pennycook)
  - Superdiversiteetti (*superdiversity*; Rampton, Blommaert)

wallah(i)

- *wallah(i)* '(vannon) Allahin kautta/nimeen' on alun perin arabiaa, mutta sitä käytetään kaikenkielisissä islamilaisissa puhekuulttuureissa, ilm. sekä performatiiviseen vannomiseen että intensifioivassa 'todella'-merkityksessä (myös lyhyempi muoto *walla*).
- *wallah(i)* on saapunut Eurooppaan islaminuskosten muuttajien mukana.
- Jo Kotsinas (1988) mainitsee *walla(hi)n* yhtenä ns. rinkebyruotsin ei-ruotsinkielisistä sanoista.
- Quistin (2000) mukaan *walla(h)* on kööpenhaminalaisen *multietnolektin* ekspansiivisista piirteistä yleisin.
- Esiintyy saksalaisissa ja hollantilaisissa monietnisen nuorison parista kerätyissä aineistoissa (esim. Kallmeyer & Keim 2003; Appel & Schoonen 2005).
- Norjalaisen Upus-korpuksen Oslon osakorpuksessa *walla(h)* (*wolla*) on tavallisin muun kuin norjan- tai englanninkielinen sana (Svendsen & Røynedal 2008). Eniten muun kuin norjan- tai englanninkielisiä sanoja käyttävät pojat monietnisillä asuinalueilla. Ylivoimaisesti eniten *wallahia* käyttävät sellaiset, joiden molemmat vanhemmat ovat muualta kuin Norjasta, useimmiten Marokosta tai Lähi-Idästä (Opsahl 2009).

mä vannon, mä lupaan

- Eri kielissä esiintyy myös valtakielisiä vastineita: *jag svär; jeg svør; jeg sverger, isch schwör*
- Suomessa *mä vannon, mä lupaan*
- Muodostavat yhdessä formuloita *wallah isch schwör; mä vannon wallahi*
- Verbit *luvata* ja *vannoa* syntaktisesti ja semanttisesti uudenlaisessa käytössä
- *mä vannon* ja *mä lupaan* kieliopillistumassa modaaliseksi adverbeiksi (vrt. arabian *walla*)
- Vrt. Kärkkäinen (2003), *episteemiset fraasit*

Esimerkkejä

OSANA MUUTA LAUSUMAA

- a) *wallahi* sä sanoit.
- b) *wallahi* mä näin koko ajan [sitä.
- c) -- opettaja, (.) vihastuu *wallahi*.
- d) *mä vannon* se kaveri ov vitu hyvän näkönen.
- e) *mä vannom* mä maksa ennen kesälomaa mua ei kiinnosta.
- f) mä en nähnyks sua *mä vanno*.
- g) *mä lupaam* mä lyän se joka osuu muhu.
- h) kaikki ol lihonum *mä lupaan*.
- i) vittu toss_oli iso koira *mä vannon*
(havainnoitu bussissa: poika astuu kaveriporukan kanssa sisään bussiin ja ohittaa bussin käytävällä ison koiran.)

- ESIINTYVÄT MYÖS ITSENÄISINÄ NIIN, ETTÄ VAIKUTUSALA ON PIDEMPI
KESKUSTELUJAKSO

Esimerkki

- 01A: mennää hakeen takki vammane.
02R: (- -)
03A: no mennää hakee takki.
04 (,)
05A: [takki.
06L: [em mä (hae) takkii.
07A: whatsup.
08L: ei ok kylmä [(- -)
09A: [älä oike< m(u_om) mä ov vittu (ts) eile< sai< mä sai
10 turpaa eilev vittu.
11P: oikeesti.
12A: wallahi kuntosalilla jotkut somput oli vittu- .hh
13 aletaa mätkii;
14 mä en ees ↑tuntunen nii↑tä; .h
15 ne oli vähä müa isom↑pii; .hh hh
16 sit mä oliv vittu e:n alam mä vaa halusi
17 hikkaa niit säkkejä rauhassa.
18 ne oli sillee et hikkaa niit säkkejä.
19 mä oliv vittu lol.
20 (0.4)
21A: mä kutsuk kummiskim mu isoveljet.
22 sit mä vaam potkase siihen säkkii.
23 sit ne vaat tulee väntääm muj jalkaa (@wuraa@).ehh
24 wallahi.
25 mä oliv vittu lol.
26 (0.8)
27A: ↓saatana.↓ (0,7)
28 mitä se auttaa jos soittaa isoveljet vittu kus sä saat viäl turpaa.

wallahi ja mä vannon

sensaatioutisen kerronnan genressä

- Perustelevat *kerrottavuutta* (Sacks, ks. Myös Georgakopoulou 2007)
- Ohjaavat tunnistamaan vuorovaikutusgenren
- Toimivat *asennoitumisen* (*stance, stance-taking*; Jaffe 2009) episteeminen resurssi: ilmaisevat kertojan sitoutumista tarinaansa sekä tarinan merkittävyyttä kertojalle.
- Jäsentävät tarinaa sekventiaalisesti > performanssi, illokutionaarinen teho.

Esimerkki

08A: mä jouduik kertoom mu< mum mä joudui kertoom mum perheellev vittu.
09 ku jotkut vaa itki siälä @ei (- -)@
10 **mä v_unno.**
11 .hh ↑iha(t) toiset tulee ihap pa↑niikkii.
12 sit se oli ei ot tollasta neljää pilkku kaks senttimetrii?
13 sillei. .hh
14 ne ov vaa sellast läppää mut sit kuk @kysyy< (.) mis mä oon töissä
15 mitä mä tein tänään-@
16 ihan kuj joku vakoilussa **mä vannom** mun sisko tuli vaa .hh
17 kyy:neleet vaa-
18 wallahi se (-) oli >fläppää läppää< tää oli #tshiittausta vittu.#f
19 khe he
20 (.)
21 **f_mä v_unnon.f**
22 ekaks mäk_im meni ihav vittu paniikkii katoiv vaa ympäril↑le,
23 .hhh
24 lähin kirjastost pois em puhunuk kenellekkää.
25 meniv vaa iha hiljaa himaa-

Muita tyypillisiä käyttökonteksteja

- Rituaalinomainen vannomisjakso: "alkuperäinen" performatiivinen merkitys vahvimmin läsnä

A: no vittu ku em mä viitti k<
em mä kerros sulle kus sä kerrot kaikille:.

R: en kerro.

A: sano wallahi.

R: wallahi.

A: [isäs pään nimee.

- Kiistatilanne: performatiivinen ja episteeminen (myös "totuusarvoon" liittyvä) merkitys, mutta ilmaisee myös laajemmin asennoitumista koko kiistaan.

01A: ei rahaa tsiittauspeli kaks tsiittauspelii peräkkäin nolla

02 euroo nolla euroo. (.) X kaks euroo kaks euroo.

03L: eh he he he he

04A: wa- wallahi.

05 (.)

06A: mitä vittuu sä naurat(h)

07?: eh he

08?: laitav vittu mitä vi[ttuu.

09L: [no ni.

10A: mä vannon.

- *Voicing, tyylittely* > kontekstivihje > sosiaalinen indeksi

"wallahi sä lypaat kunnolla wallahi"

Kieleilyn sosiaaliset rajat

- 33A: nii (- -) mil luakal me oltii jossai- (.)
34 kolmosella.
35R: kuudennella.
37A: **wallahi** ei olluk kuudennel vi[t<
38 [((taustahälyä))
39A: **wallahi** se_ei olluk kuudennella.
40L: **wallahi** [sä lypaat kunnolla [wallahi.
41R: [£näytäk kieltä.£
42A: [eikä se ollut toi Nel<
43R: mä lupaa.
44L: **wallahi.**

wallahi, mä vannon, mä lupaan

sosiaalisena indeksinä?

- Muualla skandinaviassa vahva assosiaatio monietniseen nuorisoon > *walla(hi)lla* lähes ikoninen asema.
- Haastatteluissa *wallahi* usein tunnistetaan tai sen kerrotaan olevan sana, jota "kaikki käyttää" ja jota "suomalaisetkin käyttää" (sic!) – tosiasiasa on niitäkin, jotka eivät edes tunnista sitä tai haluavat asemoida itsensä sellaiseksi, joka ei tunnista.
- Etnisistä ryhmistä *wallahin* käyttö assosioidaan enimmäkseen somaleihin.
- Vannominen ja *wallah(i)* koetaan islaminuskoon ja muslimikulttuuriin liittyviksi > ristiriita kaikille yhteisen nuorisoslangin ja vain muslimille kuuluvan "pyhän sanan" välillä.
- "Ulkomaalaiset" ja "hip hop -porukat" liitetään ilmausten *wallahi* ja *mä vannon, mä lupaan* käyttöön sekä suorasti että epäsuorasti.

Esimerkki

M: ((nauhalta)) Ronyaki ol lihonu. kaikki ol lihonum mä lupaan.
H: hei toi juttu kuulitsä mitä sä sanoit. öö Ronyaki ol lihonum mä lupaan.
ni mikä toi mä lupaan on. sitä niinkuk käytetään aika paljo.
M: joo se on sillee et, yleensä tarkoittaa sillee et, mä oon ihan varma.
H: nii.
M: jos joku sanoo vaik et, mä lupaan sä oot kaunis tänää. tai tai mä en osaa
selittää mut se o sillee et, et,
H: osaaks sä sanoo et mistä se on tullut tai mistä se niikut tulee.
M: en tiädä. mut, mä oom muistaakseni ottanu sen,yhelt pojalt joka on niinku,
ennen tanssinu mun kaa. [sammas ryhmäs.
H: [aij jaa. mitä te tanssitte.
M: mitä?
H: mitä te tanssitte.
M: öö, silloin mä olin tanssimas hip hoppii
[nyt mä en enää tanssi hip hoppii.
H: [joo.
M: nii sit silloin se käytti sitä n[ii
H: [mm-m.
M: sit se tavallaa tarttui muhun.
H: aha. kuka sitä muuten, ku, sitähän kuulee aika paljo
kuka sitä sum miälest käyttää.
(.)
M: no mum miälest enite ulkomaalaiset käyttää sitä.
H: joo.
M: et, tosi harvoim mä kuule esim meiäl luakkalaiset suomalaiset
sanoo. mut, kyl jotkut käyttää [et se o,
H: [mm-m?
M: se riippuu vähä ihmisestä tai em mä tiiä.
H: joo. miks sä, niiku aloit käyttää sitä muuten kus sä sanoit et
sä otit sen (- -) niikut tiäsit et mä haluun (-).
M: e:i siis, mä tarkoitin et se tavallaa tarttui.
H: mhyhy okei.
M: siis sillei automaattisesti.

Yhteenvetoa

- Kielikontakti on tuonut suomeen uusia (leksikaalisia) resursseja.
- Monietnistien toimintayhteisöjen kieleilyn resurssit tulevat eri "kielistä", myös aiemmin laajalle "helsinkiläiselle tai suomalaiselle puheyhteisölle" tuntemattomista.
- Vanhastaan käytössä olleita resursseja voidaan tulkita uudestaan; kielikontakti saattaa vaikuttaa kieliopillistumisprosessin suuntaan tai laatuun, esim. *mä vannon, mä lupaan* "vastineina" *wallahille*.
- Paikallisuus, globaalius (glocality) ja transnationaalisuus yhtä aikaa läsnä: *wallahin* ja sen vastineiden käyttö ja kehitys ainakin Skandinaviassa ja Keski-Euroopassa samansuuntaista. Entä englannin *I swear (to God)*?
- Osalle puhujista rutiininomaisia asennoitumisen episteemisiä resursseja; vuorovaikutuksessa sosiaalinen indeksisyys ei välttämättä aina analysoitavissa.
- Sosiaalisen indeksisyyden kuvaamiseksi tarvitaan metapragmaattisia kuvauksia: haastatteluraportteja, tyylyttelyn tms. analysointia vuorovaikutuksessa.
- *wallahi* ja mahdollisesti myös *mä vannon, mä lupaan* näyttävät ainakin paikallisesti saaneen sosiaalista indeksistä merkitystä jota voidaan hyödyntää esim. tyylyttelyssä tai *voicingissa*.

Vertailun vuoksi: Rekisteriytyminen yleiskielestä ”huonoksi suomeksi”

- Kaksi havaintoa:
  - Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla esiintyy aivan arkisessa puheessa jälkitavun *i*-loppuisen diftongin ”yleiskielistä” ”säilymävarianttia”, jota (samanikäisten) helsinkiläisten puheaineistoissa ei ole juuri lainkaan.
  - Kun aineistoissani tyyllitellään jonkinlaisella oppijankielellä (ns. *tyylitelty ”huono suomi”*), käytössä on lähes aina variantti *minä pro mä*; se pystyy lähes yksinään luomaan vaikutelman taitamattomasta puhujasta.
- Rekisteriytymisprosessi:
  - Ajatus yleiskielestä ”selkeänä”, ”oikeana” ja ”yhteisenä”
  - yleiskieli oppimis- ja opetusrekistereissä (esim. selkokielistyksissä); oppimateriaalien kirjakielisyys
  - opetus- ja oppimisrekisterit aluksi joidenkin ainoita rekisterejä
  - näistä juontuvat yleiskielisyydet aletaan yhdistää niitä käyttäviin ”ulkomaalaisiin” ja heidän ominaisuuksiinsa
  - tietoinen tyylivalinta niille, jotka jakavat yhteisen kokemuksen suomen oppimisesta ja ulkomaalaisuudesta
  - tyyllittely; laajemmin tunnistettava sosiaalinen indeksi

Lopuksi

- "Kieliä" ei voi laskea; *kieleily* tuntuu perustellulta termiltä: mitä kieltä on *wallahi*, kuka osaa somalia, kuka osaa suomea? (Kuka kuulijoista osaa italiaa tai saksaa? Kuka kuulijoista on yksi- kuka monikielinen?)
- Kieleily sopii kuvaamaan kielellistä toimintaa myös yhden ns. "kielen" sisällä:
maahanmuuttajataustaiselle nuorelle ei riitä, että hän oppii "suomea" – "suomi" on erilaista koulussa, vapaa-ajan harrastuksissa, monietnisessä kaveriporukassa, suomenkielisessä nuorisokulttuurissa jne.

Kirjallisuutta (1)

- Agha, Asif 2007: *Language and Social Relations*. Cambridge University Press.
- Appel, René & Rob Schoonen 2005: Street Language: A Multilingual Youth Register in the Netherlands. – *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 26/2: 85–116.
- Auer, Peter 2007 (toim.). *Style and Social Identities. Alternative Approaches to Linguistic Heterogeneity*. Language, Power and Social Processes 18. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Badawi, Elsaid & Michael G. Carter & Adrian Gully 2004: *Modern written Arabic: a comprehensive grammar*. London/New York: Routledge.
- Bijvoet, Ellen 2002. "'Om nån börjar kaxa, jag börjar snacka fittjasvenska'. Multietnisk ungdomspråk – uppfattningar och attityder". *Kritisk Utbildningstidskrift* 106: 56–71.
- ----- 2004: Attitudes towards "Rinkeby Swedish", a group variety among adolescents in multilingual suburbs. Teoksessa Fraurud, Kari & Kenneth Hyltenstam (toim.): *Multilingualism in Global and Local Perspectives. Papers from the 8th Nordic Conference on Bilingualism, November 1-3, 2001, Stockholm – Rinkeby*. Stockholm: Center for Research on Bilingualism, Stockholm University & Rinkeby Institute of Multilingual Research.
- Coupland, Nikolas 2007: *Style. Language Variation and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eckert, Penelope 2000: Linguistic Variation as Social Practise. The Linguistic Construction of Identity in Belten High. *Language in Society* 27. Malden: Blackwell.
- ----- 2005: Variation, convention, and social meaning. - Paper presented at the Annual Meeting of the Linguistic Society of America. –
- <http://www.stanford.edu/~eckert/EckertSA2005.pdf>. 22.9.2008

Kirjallisuutta (2)

- Elihay, J.: *The Olive Tree Dictionary. A Translited Dictionary of Conversational Eastern Arabic (Palestinian)*. Jerusalem: Minerva Instruction & Consultation.
- Fraudud, Kari 2004: Några sociolingvistiska förutsättningar för språklig variation och mångfald i Rinkeby. Teoksessa Melander, Björn et al. (toim.): *Svenskans beskrivning 26*, 25–47. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Fraurud, Kari & Bijvoet, Ellen 2004: Multietnisk ungdomsspråk och andra varieteter av svenska i flerspråkiga miljöer. Teoksessa ., Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (eds.): *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, 389–417. Lund: Studentlitteratur.
- Hewitt, Roger 1986: *White talk black talk. Interracial friendship and communication amongst adolescents*. Cambridge University Press.
- Jaffe, Alexandra 2009 (ed.): *Stance. Sociolinguistic perspectives*. Oxford University Press.
- Jørgensen, J.N. ym. 2011: Polylinguaging in Superdiversity. – *Diversities 13/2*. Unesco.
- Kallmayer, Werner & Inken Keim 2003: Linguistic variation and the construction of social identity in a German-Turkish setting. A case study of an immigrant youth-group in Mannheim, Germany. Teoksessa Androutsopoulos, Jannis & Alexandra Georgagopoulou (toim.): *Discourse constructions of youth identities*, s. 29-46. John Benjamins Co.
- Keim, Inken 2008 [2007]: *Die "türkischen Powergirls". Lebenswelt und kommunikativer Stil einer Migrantinnengruppe in Mannheim*. Zweite auflage. Günter Narr Verlag, Tübingen.
- Kern, Friederike & Margret Setling 2011 (toim.): *Ethnic Styles of Speaking in European Metropolitan Areas*. John Benjamins Publishing Company.
- Kotsinas, Ulla-Britt 2000 [1988]: Rinkebysvenskan – en dialekt? Teoksessa Gunnarson, Britt-Luise, Staffan Hellberg & Christine Svartholm (toim.) *Kontakt, variation och förändring – studier i stockholmspråk. Ett urval uppsatser av Ulla-Britt Kotsinas* s. 59—72. Acta universitatis stocholmiensis. Stocholm studies in Scandinavian philology. New series 22.

Kirjallisuutta (3)

- Kärkkäinen, Elise 2003: Epistemic Stance in English Conversation. Benjamins.
- Lankinen, Ninni 2010: Monikielisyys helsinkiläistyttöjen vuorovaikutuksen resurssina. Pro gradu -tutkielma. Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos, HY.
- Lehtonen, Heini 2004: Maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisnuorten puheen variaatio ja monikielisyys. Pro gradu -tutkielma. Suomen kielen laitos, HY.
- Lehtonen, Heini 2006a: Morfologinen variaatio maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisnuorten puheessa. Teoksessa Juusela, Kaisu & Katariina Nisula (toim.): Helsinki kieliyhteisönä, s. 255-274. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- ----- 2006b: Maahanmuuttajanuoret plurilingvaalisuuden mannekiineina. Teoksessa Kurhila, Salla & Anne Mäntynen (toim.): *Tunnetta mukana. Kirjoituksia Jyrki Kalliokosken 50-vuotispäiväksi*, 13–29. Kieli 17. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- -----2008: Maahanmuuttajataustaisten koululaisten monet kielet. Teoksessa Routarinne, Sara & Tuula Uusi-Hallila (toim.): Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla, s. 103-124. Tietolipas 220. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ----- 2009: Maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisnuorten monikielisyiden ilmiöitä. Teoksessa Kalliokoski, Jyrki & Lari Kotilainen & Päivi Pahta (toim.): *Kielet kohtaavat*, s. 161 – 190. Tietolipas 227. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ----- 2011: Developing multiethnic youth language in Helsinki. Teoksessa Kern, Friederike & Margret Selting (toim.): *Ethnic Styles of Speaking in European Metropolitan Areas*. Amsterdam: Benjamins.

Kirjallisuutta (4)

- Milani, Tommaso 2010: What's in a name? Language ideology and social differentiation in a Swedish print-mediated debate. – *Journal of Sociolinguistics* 14/1: 116 – 142.
- Nortier, Jacomine & Margreet Dorleijn 2008: A Moroccan accent in Dutch: A sociocultural style restricted to the Moroccan community? – *International Journal of Bilingualism* Vol. 12, 1&2: 125–142.
- Quist, Pia 2000: Ny københavnsk 'multiethnolekt'. Om sprogbrug blandt unge i sprogligt og kulturelt heterogene miljøer. – *Danske Talesprog. Bind 1*: 143 – 211. Institut for dansk dialektforskning.
- ----- 2008: Sociolinguistic approaches to multiethnolect: Language variety and stylistic practice. – *International Journal of Bilingualism* Vol. 12, Issue ½: 43–61.
- Quist, Pia & Bente A. Svendsen 2010 (toim.): *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol & Buffalo & Toronto: Multilingual Matters.
- Opsahl, Tori 2009: *Wolla I swear* this is typical for the conversational style of adolescents in multiethnic areas in Oslo. – *Nordic Journal of Linguistics* 32(2): 221–244.
- Puuronen, Vesa 2006: *Nuorisotutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- Rampton, Ben 1995: *Crossing. Language and Ethnicity among Adolescents*. London: Longman.
- ----- 2006: *Language in Late Modernity. Interaction in an urban school*. Cambridge University Press.
- Svendsen, Bente Ailin & Unn Røynedal 2008: Multiethnolectal facts and functions in Oslo, Norway. – *International Journal of Bilingualism* 12:1&2: 63 – 83.